

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSEG'
ENGEDELMÉVEL.

33.

Költ Bétsben, Mind Szent-Havának (Octóbernek)
 23-dik napján, 1795-dik Elfztendőben.

Hadi Környüállások.

Frankfurtból Octób. 15-dikénn. — „A' Felső-Rajnai Seregtől érkeze ide egy Tiszt, 's azt a' hírt hozta *Mannheim*ről, hogy nyóltz órákig tartott ágyúzás után, felnyitották a' Polgárok kapuikat a' Ts. K. Katonáság előtt.“

*Hana*uból Oct. 16-dikánn: — „Olly futó hír hatott ide *Mannheim*ről, hogy már Ts. K. Katonák vagynak benne; sőt a' túlsó parton lévő *Rajna-sántzábann* is.

M m

— — Azt pedig úgy írják, mint bizonyos dolgot, hogy egy része a' Ts. K. Katonáságnak, melly, a' *Rajna*' alsó-melleyékénn nyomúl a' Frantziák után, már *Montabauerbe* érkezett: melly eröss Városotskája a' *Trieri* (*Treviri*) Választó-Hertzségnek, *Koblentz* és *Lahn-melleyéki Limburg* között fekszik. “

Frankfurtból Oct. 16-dikánn: — „A' *Lahn* vize' partjáról 15-dik Octóberben költ Tudósítások érkeztek ide tegnap, mellyekből azt olvassuk, hogy a' Frantziák, nyakra före vonnyák vissza magokat. *Neuwiednél* kétség-kívül vissza fognak szállani a' *Rajnánn*: ha időt engednékiek Gróf *Clerfayt*, ki, a' fő-kormányozása alatt lévő Seregnek bal-szárnyánál vagyon, és hihető, hogy már által ment a' *Láhn*on. — A' *Höchsti* viadaltól fogva, nyóltzfáz Frantziákat fogtak a' Ts. K. Vitézek, 's nyertek hűz kis ágyúkat, a' millyeneknél különbek t. i. nem vóltak az ellenségél. “

„A' melly Frantziáság, bé-kerítve tartotta *Ehrenbreitstein* Várát, meghallván a' nagy Ármádiának vissza-vonulását, félbe-szakasztotta a' blokirozást, 's visszavért a' *Rajnánn*. “

Az egyik *Regensburgi* Újságnak 19-dik Octóberi Darabjában olvasunk egy *Frankfurti* Tudósítást, melly szerént a' Frantziáság, Gróf *Clerfayt* elől lett elvonú-

lása' alkalmatosságával, rút haramiáskodásokat követett el, mind rablás, mind pedig Leányokon való erőszaktelek által. *Hofheimon* túl öfzfe-adták magokat egynehány falukbéli Lakosok, és az emberiséget annyira le-vetkezett Frantziák közzül kétfázat öldöstek le. — *Jourdan* Generálishoz, számos Tisztviselők mentek *Hochheimba*, 's kérték hogy ne engedné Katonáinak azt a' szörnyü pufztítást: kitől, más Generálisoknak, és *Schoubert* nevü Nemzet-gyülési Kommisszáriusnak jelenlétében ezt a' feleletet vették: „Szerentsétlenek! én nem segíthetek. Ahoz folyamodjatok (*Schoubertre* mutatván) ki nek meg-mondottam én, hogy a' *Rajná* túl, lessz vége a' mi ditsösségünknek, és Közönséges-Társasági virtusainknak.“

Olafz - Országból. —

Genuából Oct. 3-dikán: — „A' közelebb múltt September Hónapnak 29-dik éjtzakáján huszonkilentz gabonás frantzia hajók, négy Katona-hajóknak ótalma alatt indultak el partunk alól *Frantzia* - Ország felé. Útjokban három *Anglus* Katona-hajókra bukkantak, mellyek ő reájok igen keményen kezdettenek ágyúzni azonnal. Eggy *Anglus* hajó olly közel is nyomúlt egy frantzia hajóhoz, hogy belöllök, pus-kával lövöldözött egymásra a' Legénység. Derekas folyamatjában vala már a' lövöldözés, midönn a' szél hirtelen meg-fordult,

M m 2

's úgy el-választotta egymástól a' két hajókat, hogy a' Frantziák minden tetemes kár nélkül érkezhettek partjokhoz, tsupánn egy hajójokon kívül, melly nagyon el-talált maradni a' többitől. Ezt tehát üzöbe vették az Ánglusok: de még is bé-szaladhatott előllök a' *Speziai* Kikötőhelybe: onnan pedig, ámbár lesték az Ánglusok: még is ki-szökött éjtszaka, és jó szélllel szerentsésen bé-vette magát Kikötőhelyünkbe. “

Nagy-Britanniából. —

A' Középtengeri Ánglus Hajósseregnek eddig való Fő-Vezérje *Hotham* Admirális helyébe *Duncan* Admirális rendelődött, ki az Északi tengeren lévő *Nagy-Britanniai* Seregnek vala Kormányozója: 's parantsolatja vagyon, hogy a' kormányozása alatt eddig ízolgált Néppel késedelem nélkül indúllyon hét első-nagyságú Katona-hajókonn, és négy Frégátokonn a' Középtengerre.

Amérikának északi részén fekvő *Jamaika* nevű nagy Szigetből, száznegyvenkét Kalmár-hajók érkeztek bé Septembernek 27-dik és 28-dik napjainn az *Angliai* Kikötőhelyekbe ízerentsésen.

A' Tengeri-dolgokra ügyelő Kormányfzék, szoross parantsolatot adott ki Sept. 23-dikánn, az eránt, hogy minden hajók, mellyek, Katonaságot, eleséget, munitziót, vagy pedig Kalmár-portekákat ízán-

dékoznak szállítani *Napnyugoti-Indiába*, siessenek a' *Portsmouthi* partnál megjeleni, mivel olly kézzen vagynak már ott az őket kísérendő Katona-hajók, hogy mihelyt kívántatik: mindjárt fzelnek erefzthetik vitorláikat. Maga a' Király; *Pitt* Minister, és sok más fő Személlyek megakarják nézni a' *Napnyugoti-Indiába* rendeltetett Katonaságnak hajókra való rakodását.

Londonból Sept. 28-dikán: — „Újra hat első-nagyságú Katona-hajók vettek parantsolatot, hogy partjainkat el-hagyván, ki-indúllyanak a' nagy tengerre. *Hibernia* nevü 110 ágyús is; nem különben *Foudroyant* nevü 80 ágyús; *Jamaika* nevü 98 ágyús; *Ocean* nevü 98 ágyús; 's *Dreadnought* nevü 98 ágyús hajóink, mellyek közzül a' két első *Plymouthnál*, a' 3-dik *Chathamnál*, a' 4-dik *Woolwichnál*, az 5-dik pedig *Portsmouthnál* már szinte egézfzen fel-épült, nagy siettséggel készitődnek az induláshoz. — *Chathamnál* pedig, egynek egézfzen újjonnan való tsínálásához fogtak.“

Frigyes - Belgyiomból. —

Az ezen Közönséges-Társaságbéli minden Klúbok' vagy Népi-társaságok' Deputatusainak *Hágábann* ülő Gyülease, annyira akart menni a' vakmerőségben, hogy magát tegye meg Nemzeti-gyülesnek: mellyet hogy meg-gátolhasson a' Fő-Kormány-

szék, olly Végzést állított meg Sept 30-dikán, a' tulajdonképpen úgy nevezett *Hollandia* Tartományabéli Képviselőknek sürgetésére, hogy Nemzeti-gyűlést kell ösfize hívni, és hogy annak fel-állíttatása' módja eránt, tartoznak minden részei a' Közönséges-Társaságnak ki-nyilatkoztatni értelmeket 15-dik Octóberig.

Még ezzel a' Végzéssel se' elégedett meg a' Klúbista-Deputátusok' gyűlése: míg nem azt fogadták néki a' fellyebb említett *Hollandiai* Képviselők, hogy ha más részei a' Közönséges-Társaságnak, még a' kiszabott napon túl is ellenzenék a' Nemzeti-gyűlésnek fel-állíttatását: már akkor ök magok is együtt fognák azt munkálódni a' Klúbistákkal: a' minthogy hozzá is kezdettek Tartományoknak konscribáltatásához olly móddal; hogy az, Octóberre elkészüllyön. Azért akarják olly igen a' *Hollandiai* Képviselők; hogy Nemzeti-gyűlés állítódjék fel, mivel annál fogva legnagyobb bé-folyását reménylik az Igazgatásba a' magok Tartományoknak, mint legnagyobbnak. Úgy van t. i. ki-tsinálva, hogy tíz ezer Lakosok közzül választásék egy Nemzet-gyűlési Tag. — E' szerént mintegy kétszáz húsz Személyekből fog állani *Frigyes-Belgyiomnak* Nemzeti-gyűlése, mellynek kétharmad része telik magából *Hollandia* Tartományából: a' több

hat Frigyes - Tartományokból pedig összességel tsupánn egyharmad része.

A' Néhai Helytartó - Hertzeg el-költözése után maradott házi-portékáknak és egyéb ingóbingó jószágoknak legnagyobb része el vólt már adva Oct. 5-dik napján. Rendkívül drágán ment el minden.

Frantzia - Országból. —

Egy Párisi Újságnak 6-dik Octóberti Darabja következő értelmű 29-dik Septemberben költt Nantesi Levelet közöl: — „Hatvannégy Anglus Batalionok, Paimboeuf Distriktusunkbann, a' Bourgneufi partnál el-foglaltak egy kisded Kikötőhelyet Sept. 26-dikánn. Noirmoutierbe sok bombit hánytak: de még se' érhettek tzellyokat. Reménylyük, hogy három napok alatt ötven ezer fegyveres Emberünk lessz egygyütt, a' mellyet szembe-állíthatunk vélek. “

Minekutánna egy ideig, szóval 's penával való vetélkedés folyt vólna a' Párisi Sektziók (Város-Iszakaszok); és a' Nzti-gyűlés között: el-következe végre, a' véres viadal is, mellynek környülállásairól így írt Oct. 5-dikénn egy Tagja a' *Lepelletier* nevű Város-Iszakasznak: „Tegnap estve, midőn Szeptziomhoz érkeztem; egynehány ezer gyalog és lovas Katonaságtól körül-vétetve találtam ezt. Ha mind nehezenn is: tsak ugyan bé-verckedhettem a' házam.

ba. Gyűlése vólt éppen a' Szektziómnak, melly jelt adatott, hogy egy helyre sereglénének a' Lakosok, kik meg is indúltak hogy tellyesítsék a' Gyűlés' kívánságát: de sokan közzülök el-fogattattak és megfosztattak fegyvereiktől a' Dragonyosok által. Kénfzerítődött a' Szektzió maga megadására: de meg-esküdt, hogy mind halálig ellent fog állani. A' Katonaság' Vezérje *Menou* el-érkezvén jelentette, hogy ő egyedül szép szóval, és nem erővel akarja a' tsendességet helyre-állítani; 's el is vonta Seregét, a' Szektzió' kívánságára. — Ezenközbenn alkalmas erő érkezett más Szektziókból, a' miénknek segítségére; ma pedig délelőtti kilentz órakor öt öt száz fegyveres Embert küldöttek más Szektziók, a' miénknek. A' Nemzeti-gyűlés' palotája körül tíz ezernél felesebb számú Katonaság áll: de harmintezernél több Lakosoktól körül-vétetve. *Menou* és *Raffet* Vezéreket le-tette hivatallyokból a' Nemzeti-gyűlés: a' Szektziók ellenben Vezérjeikké válaftották őket. — A' fel-fegyverkezve lévő Személlyeknek száma rá megy százötvenezerre. Tsinállya a' Nemzeti-gyűlés a' sok Végzéseket. Vagynak a' Tagjai között nem kevesen, kik a' Szektziók' részére hajlanak. Délelőtti tizenegy órakor hallottam, hogy egy Dragonyos Regiment nem akart tüzet adni a' Lakosokra: 's azért a' Nemzeti-gyűlés által,

Törvény' óltalmán kívül valóvá ítéldött, az az, le-öldöstethetővé.

Más Párisi Levél, melly, 6-dik Oetóberben költ Párisból, így írt: „Tegnap estvéli tizenegy órakor ontották már itt egymás vérét a' Hazafiak. Éjfélutánni 3 óra tájbann ágyúkkal kellett óltalmazni a' Nemzeti-gyűlés' palotája' nyílásait a' nagy fegyveres erő ellen. Eggy' órával azután egynehány lövések lettek: de, a' Szektzionisták' részéről e', vagy a' Nemzeti-gyűlés' Embereinek részéről? meg nem hározhatom. A' viaskodás azonbann elkezdődött, és négy órákig tartott nagy tűzességgel. A' Szektzionisták, ágyúk nélkül lévén, kéntelenek vóltak félbe-szakasztani a' tusakodást. Egy rész közzülök, a' *Sz. Rochus'* Templomába vette magát. — Ma délutánn minden húsz lépésnyire számos Strázsák állanak az egész Városban. A' szomszéd Helyekbéli Lakosok, segítségkekre jöttek a' Szektzionistáknak: de a' Nemzeti-gyűlés' Katonái el-szedték tőlök a' fegyvert. — A' veszteséget sem egy sem más részről még most nem lehet megmondani; hanem annyit ugyan tsak lehet írni róla, hogy valóban nagy vólt az. — A' Nemzeti-gyűlés mind úntalan folytatja még az Ülést.

Tsupánn akkor nyúlt vólt a' Nzti-gyűlés fegyveres erőhöz; midön látta hogy parantsolatjait ki-tsúfolyják 's meg-rontják a'

Szektziók. Azt végezte t. i. Octób. 3-dikán, hogy az új Konstitúció' dolgában Üléseket tartott Első - Gyűléseik a' Szektzióknak mindjárt el-olvaszolyanak; az azok által ki-neveztetett Választók pedig, 7-dik Octóberben gyűllyenek össze a' végre, hogy Tagókat válasszanak a' jövendőbeli Nemzeti-gyűlésbe. Ezen rendelkezésnek közönségesen való el-olvasztatását, sok helyeken igyekezett meg-akadályoztatni, a' Nemzeti-gyűléssel ellenkező Fél, Oct. 3-dik estvéjénn: és mind az Első - Gyűléseknek; mind az ezek által ki-neveztetett Választóknak leg-nagyobb része meg nem szüntette folytatni együtt-ülését. A' Választókat el-akarta a' Nemzeti-gyűlés fogatni: de meg-értvén Azok, az ellenek erányzott szándékot, széllyel futottak. — *Menou* Generális, ki, a' Nemzeti-gyűlés' óltalmára rendelt Katonaság' Vezérje vala, gyanússá tette magát: minékokáért helyébe, *Barras* nevű Nemzet-gyűlési Tag választódott Oct. 5-dikénn: és még melléje adatattak *Delmas*, *Laport*, 's *Goupilleau de Pontenay* nevű Tagjai is a' Nemzeti-gyűlésnek.

(*Basíleából* 10-dik Octóberben költt Levelek írják, hogy győzedelmeskedett a' Nemzeti-gyűlés, és a' véle szembe-szállott Szektziók ki-vagynak fegyvereikkől vetkezettve.)

Magyar Ország.

Ns Pest Vármegye' Első Vice-Ispán-
nya Királyi Tanácsos T. Nagy-Szigethi
Szily József Úr, következő Beszédet
tartott Sept. 21-dikénn, a' Királyi Kom-
misszáriushoz Primás H. *Batthyáni* Ö Emi-
nentziájához; és a' Fő-Ispányhoz Királyi
Helytartó *József* Fő-Hertzeghez:

*Eminentissime Princeps, Cardinalis, Re-
gni Primas, Commissarie Regie!*

Habet has vices conditio mortalium,
ut adversa ex secundis, ex adversis se-
cunda nascantur. Occultat utrorumque se-
mina Deus. Utor sermone Plinii, quia res
ipsa mihi accomoda videtur, verbis autem
meis melius exequi non possum.

Tribus his Comitatus, justo moero-
re afflictis, magnam, et sinceram adfert
hodierna dies voluptatem; Eminentia enim
Vestra, Personam Regiae Majestatis, a qua
ad id peculiariter delegata est, sustinens,
juxta legem moremque Patrium, ad Gu-
bernationem trium horum Comitatum, et
Supremi Comitatus munus, cum Dignitate
Palatini, et Locumtenentis, lege junctum,
Serenissimum Archi-Ducem, ac Principem
Regium JOSEPHUM Locumtenentem Re-
gium introduxit. — Praecipuum hic qui-
dem illud est, quod Suae Celsitudinis Re-
giae cum optimo Rege nostro Fraternalis
Conjunctio ipso naturae ductu plus fiduciae

tribuens, penes egregium illum ingenii, animique vigorem, caeterasque Regio Principe dignas dotes, nobis omnibus, totique Regno insigne, maximumque erit praesidium, et ornamentum. — Sed nec ego illud praeterire possum, quod res ipsa omnium mentibus objicit, quod Eminentia Vestra, cujus olim Illustris Pater Regni Palatinus, horum Comitatum Supremus Comes erat, Quae Patris sui vices in eorum moderatione obivit, Quae Magnae Theresiae suffragio, quod meritis, et virtutibus Eminentiae Vestrae dedit, et Gratia ad Primatis Dignitatem evecta est, cujus in Reipublicae negotiis Prudentia multo usu confirmata enituit, nunc in hoc solenni actu, quo Comitatum horum Gubernatio, Suae Celsitudini Regiae defertur, Regiae Majestatis Personam sustineat. — Dies haec solennia vota deprecatur, quae non mea solius, sed Universorum sunt. — Vivat, ac diutissime Felix vivat Augustissimus, et Clementissimus Rex noster, ut nostram, et omnium populorum suorum Felicitatem confirmet. — Vivat Celsissimus Princeps, et Locumtenens Regius, ut Augustum Fratrem in promovenda communi nostra Felicitate adjuvet. — Vivat Eminentissimus Cardinalis Primas, ut porro etiam fiducia, quam sibi hucusque apud Augustissimos Imperantes conciliavit, suffultus, cum contestata semper fidelitate erga Regem, devo-

otione erga Regnum, Officia sua ad utriusque utilitatem, quae sejungi non potest, conferre possit.

Nunc jam Celsissime Princeps, et Locumtenens Regie, ac Supreme Comes! ex more Patrio sigillum Comitatus, cujus conservatio ex munere, quod ante complures annos electione Inclytorum Statuum, et Ordinum consecutus sum, et in quo ante biennium eorundem voluntate confirmatus, mihi incumbebat, quod pari oportunitate Fratri olim desideratissimo Celsitudinis Vestrae Regiae resignavi, et ab eo recepi, ita et Claves Archivi, Celsitudini Vestrae Regiae, velut Legali Supremo Comiti, et Comitatum horum Moderatori cum summa demissione trado, et me, ac reliquos omnes, qui in obeundo Comitatus Magistratu Socii sunt, Gratiis, et Benignitati devoveo.

Pestről Oct. 8-dikán: — „Tegnap installáltaték R. Sz. B. Gróf *Széki Teleky* József Ő Excellentiája a' Korona-örzői hivatalba, és az azzal egybe-kötöttett Ország-Báróságba, sok Méltóságoknak jelenlétébenn a' *Budai Várban*.“

„Hazánk' minapi innepléseinek leírásábann el-felejtettem vala fel-jegyezni; hogy azoknak alkalmatosságával, minden nap tele vólt jó Hazafiakkal a' Magyar Teátrum, mellybenn, a' többek között, *Hív Jobbágy* titulusú Darabot olly helye-

sen játtzottanak minden Személyek (főképpen *Sehy Úr*); hogy mindjárt ott helyben, valami harmintz aranyat tett össze számokra a' tisztes Gyülekezet, Királyi Tanácsos és *Gömör Vármegyei Első Vice-Ispány T. Szatthmári Király Miklós Úr* buzdításából; ki is az említett summát, egy ditsérő és serkentő sikeres Beszéd után, maga adta által a' Játtzó-Társaságnak. “

„A' hol jég nem érte a' szőlős-hegyeket: meg-lehetősen erefztettek. “

Péterváráról Octób. 16-dikán: —
„ Minekutánna *B. Püchler* Locumtenentiale Consiliumbéli Tanácsos Úr, *Pesti* Pró-fessor és Orvos-Doktor *Schraund* Ferentz Úrral együtt, igen foganatos intézeteket tettek volna ezenn a' részén a' pestisnek ki-írtására: le-érkeze mostanság *Udvari* Tanácsos *Lovász* Ő Nagysága is *Bétsből* némelly Doktorokkal, 's mindjárt meghirdettette az egész Kórdononn, hogy a' ki által mérészel azokon szökni pestis helyekről: meg-kapattatvann azonnal fel-akasztatik. Két vakmerő ember meg-rontotta ezen köz-hafznú rendelést: de el is vette mind kettő a' ki-szabott büntetést; izükséges lévén Másokra nézve az illy példaadás. “

A' *Posonyi* Semináriumban Physikát tanított Világi Pap Tifz. *Hedelmar* Úr:

Logicae, Metaphysicae, és Philosophiae Morális Professor lett a' *Posonyi* Kir. Akadémiában. Hasonló Katédrát nyert ugyan azon Tudományokban a' *Pétsi* Akadémiánál Tiszt. *Wladimir* Mihály Úr, a' ki *Bajai* Káplány volt.

A' *Torontál* Vármegyei 2-dik Vice-Notárius nem *Kászonyi* Elek, a' mint Septembernek 11-dik napján költ *Hírmondónkbann* íródott volt, hanem *Kászonyi* Sándor, ezelőtt a' Fels. Magyar Cancelláriánál volt Praktikáns, és a' Fő-Ispány Úr Ö Excellentiájának Secretáriusa.

Elegyes Tudósttások.

A nagy gazdagsággal igen együtt jár a' Nagy-lelkűség is, Angliában. Jeles példáját adta ennek közelebb *Bedfort* Herzeg, ki, egy lévén a' leg-gazdagabb magános *Lakosai* közül Angliának, önként ajánlotta magát; hogy saját költségén felfogja pompásan építtetni, *Londonnak Coventgarden* nevű részében az elégett *Pát* Templomát.

A Journey from Bengal to England through the northern Part of India, Kashmire, Afghanistan, and Persia, and into Russia, by the Caspian Sea. By *George Forster* In the civil service of the honorable the *East-India Company* In two Volumes *MDCCXC.*

Ezen le-írtt titulusú Könyve ama* nevezetes Forster Györgynek igen ritka, úgy annyira, hogy tsupánn két Exemplar vagyon belőlle, a' mint mondják, még magabann Angliában is. A' Ganges-vize-melleyéki Ásiai Affzonyokról és Leányokról azt jegyzi meg Forster, hogy a' kik közzülök betsületes Személyeknek kívánnak tartatni, nem tudnak olvasni és írni. — Tsupánn az olyan fejrénépek tanúllják mind az írást, mind az olvasást: kik a' Bálványok' Templomainak jövedelméből vesznek jó fizetést, módos tántzolásokért. — — Taulah Mhokee nevű helynél egy hegy, valami kevés tüzetskét lökdös ki az oldalából. Az efféle tüzetket, olly nagy szentségüeknek tartják az Indusok, hogy még más Isteneknek Képeiket se' állítják közel hozzájok, ne hogy el-vegyenek az efféle Képek valamit azoknak tisztaságából.

Béts.

Frank nevezetű, nagy tudományú 's okosságú Orvos-Doktort, Néhai 2-dik Jósef Tsáfzar, Páviába hívott: volt Göttin-gából. Ezt a' derék embert mostann, a' Bétsi nagy Ispotály' Kormányozójává tette F. II-dik Ferentz, négy ezer forint fizetéssel.

Egy Sufzter álla itteni tegnap és ma Szégyen-póltzon, ki, úgy fog 15 ezten-deig, ha él addig, raboskodni: hogy minden ezten-döbenn, ötven Hajdú-páltza-tsapást kap, azért; mivel egy Iffjú Leányt meg-ölt abból a' bosszúságból, hogy a' Leány más Szeretőt választott ő helyette magának.

